

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 15.	Lýsingaprisur fyri umm. 12 oyru á 1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu	Leygardagin 14. apríl 1945.	Bladið verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið	19. árg.
---------	--	-----------------------------	---	----------

Matspurningurin.

Meira enn nakrantíð fyrr eru vit komin at lita á innfluttar vørur, bæði eittligar og óeittligar. Tað er stutt sagt ikki tann lutur til, ið vit ikki mugu hava mongdu av uttan ífrá. Og tá ið vit ikki fáa hann, standa vit við ongum og koma at hava trott bæði uppá hetta og hatta. Vit mugu hava kjøt úr Onglandi, kjøtblíkk úr Amerika, fiskabollar, mjólkablíkk o. a. úr Íslandi.

Tað kann sjálvsagt baldast, at tað er ikki fyri neyðini at ávísar hetta. Tað er nakað, ið øll vita, og tann mest umráðandi spurningur er hann: um hetta ikki kann betast, og hvussu tað kann betast. Land okkara er kært land, og veðurviðurskiptini eru ofta so vordin, at tey spilla úrslitið. Men vit kunnu tó vera samd í tí, hóast vit rokna alt hetta uppi, at úrslitið kundi verið frægari enn tað er.

Jørðin kundi givið frægari av sær, og var øðrvísi skipað fyri, so skuldi í hvussu so var ikki tørvur á at eitt fiskabollar gjerdur í utlandinum, tí hava vit einki annað, fisk skuldu vit tá havt rættuliga væl av.

Tað skuldi verið øllum greitt, tá ið kríggjð byrjaði, at vit hetta tíðarskeið ikki kundu lita ovnógv uppá innflutningin. Øll lond máttu mest meguligt sæta sær sjálv, og allastaðni gjerdur eisini teir ráðandi áheitan til landsins íbúgvirar at royna at framala mest gjørligt heima, tí ennur tørvandi ting skuldu verða flutt uttan ífrá, og samferðslan við tey ymsku lond, ið viðurskipti høvdu verið saman við, fór at verða avkveitt. Vit her heima hjá okkum tóku eisini eftir í fyrsta umfari. Høpur av eplum var veltur, og onnur jarðadyrkan gjerdi stór framstig. Men tá ið so sjógvurin fór at geva meira av sær, fór hugurin sum so ofta fyrr at tella frá jørðini. Tey, sum høvdu atgongd til jørð, høvdu ikki meira enn tey sjálv nýttu, og trott kom at vera hjá teimum, ið jarðaleys vóru, so tey kundu ikki fáa til keyps tað, ið neyðugt er í einum húsarhaldi. Og tá ið hvasst mark varð sett fyri tí, ið kundi fáast innflutt, gjerdist og gerst beinanvegin neyð.

Hetta er átalad, og ráð eru givin. Men hald, at maksimalprísur skuldi ikki verið settur á landbrúksvørur, prísirnir skuldu so

„stimulerað“ jarðadyrkingina og eggjað monnum at dyrka nóg nógv. Hetta vilja vist tey, ið keypa skulu vørurnar, ikki vera samd í. Tey munu halda, at allar vørur bæði tær innfluttu og tær í landinum framaldur eru ivaleysa dýrar. Men ádrastaðni hava so menn gjørt tað at landið hevur gildið tað, sum veran er gingin yvir tann ásetta maksimalprís, og hevur so stutt landið, tað almenna, á tann hátt við peningalagnum studningi eggjað produktionum upp.

Okkurt slíkt kundi haft verið gjørt her í Føroyum. Tí vit kunnu vera samd í tí at siga sum áður, at øviltið er gjørt fyri at nera fram serliga matvørur her á landi. Ein kundi sagt, at tað almenna alt fyri eitt skuldi haft gjørt tað til eina skyldu hjá einum og hverjum, ið atgongd hevði til jørð, at haft velt í hvussu so var so nógv av eplum, sum hann sjálvur brúkti, og so kanska haft givið premíur til teirra, ið velta so nógv, at tey kundu selt.

Her kundi verið gjørt okkurt.

Pristalið og vøruprísirnir.

I dag kemur tingið saman til eykasetu eftir áheitan Føroya arbeidarafelags at taka støðu til pristalið og vøruprísirviðurskiptini eins og fyri at víðgera lógina um prís- og lønsteðg, ið er atvold til, at menn ikki kunnu fáa lön goldna eftir tí utroknaða pristalinum.

Føroya arbeidarafelag hevur tíkið støðu til málið. Tað krevur lógina broytta soleiðis, at markíð fyri lönrandan antin verður avtikið ella flutt so langt upp, at lönirnir kunnu fylgja pristalinum upp í 284. Felagið hevur heitt á øll arbeidarafeløg at geva tinginum arbeidsfrið, so tað kann víðgera málið ótarnað. Tað hevur biðið felöginum um ikki at stöðga nekrum virki, meðan tingið arbeidir.

Føroya arbeidarafelag er greitt yvir, at eitt hegt pristal er eitt tveggjað sverð. Tað, ið umráður, er, at pristalið er svarandi til teir verunligu prísirnir, og at pristal og vøruprísir koma so lágt niður, sum tað á nakran hátt er gjørligt at fáa tey; men alt hetta er sjálvandi ut frá tí sjónarmiði, at pristalið er

Men nú skulu vit ikki vera so strangir at finnast at. Tí stýrið fekk so ringar umstøður at arbeiða undir beinanvegin, sum hesar ringu tíðirnar byrjaðu.

Mótstæðan gjerdist so strong móti allari uppleggjan frá almennari síðu. Tað almenna mátti ikki skerja privatmannsins rætt til at arbeiða í friði og náðum eftir egnum tykki og í fullum frælsi. Tað fór landið at hava besta gagnið av. Og nú vit eru komin móti endanum, og saknur er áso mongum, nú er tann gamli sangurin at hoyra um einstakan ella einstakar, ið skulu bera skyldina fyri tað, ið ikki var gjørt.

Tað er sum við illgerningum ella gandi; tá ið hóttafall kom á okkurt, so var tað gandur og so var tað eithvert annað enn tað rætti, ið skuldi bera skyldina.

Tað kundi verið hugnaligt eina ferð at sett menn lagt skyldina á har, hon skuldi verða lægd og tíkið sin part av ábyrgdini fyri tey brek, ið eru.

Bumadur.

Stríðið um prísir og lønviðurskipti arbeidaranna.

„Dagblaðið“ hevur næstseinasta friggjadag langa grein um pristalið og prísviðurskiptini. Ábyrgdin er Knud Wang's men lagið á penninum er petersenskt.

Hesin petersenski pennurin roynir at bera fólkaflokkin soleiðis fram, sum hann skal hava viljað barst fyri einum pristali, ið gav betri lønviðurskipti til arbeidarin í Føroyum, meðan javnaðarmenn skulu hava barst ímóti hesum.

Rangari og stivari ósannind er yvirhevdur ikki søgd.

Fyri tí lesandi, vitandi og arbeidaravælsinnaða kann ein tilik grein einans virka sum ein ljóskastari, ið sýnir, hvussu „kyniskur“ og ótrúliga frekur fólkaflokkurin er í síni mótstæðu móti teim læglentu og verjan av teim stóru.

Hin upplýsti lesarin veit, at fólkaflokkurin yvirhevdur einki „positivt“ hevur gjørt fyri at veita arbeidarunum betri lønviðurskipti, meðan javnaðarmenn altíð, tá ið lægri hava verið til tess, hava lagt allar áðrar umborð fyri arbeidaranna løninteressur.

Javnaðarmenn kravdu við tað sama, ið prísirnir sýndu lyndi at vaksa í hverjum, eina stranga prislóg. Fólkaflokksmenn bardust av grimdum ímóti, lupu á vøruhandilin, men rósaðu heildsølumonnum, sum vóru teir nakrir prísinglar, ið seldu vørurnar fyri at kalla ongan ágóða.

Vit fingu tí igjøgnum eina prislóg, ið segði, at menn ikki høvdu loyvi at rokna sær sama procent-ágóða uppá tær dýru kríggsvørurnar sum teir høvdu haft uppá tær bilugu friðartíðarvørurnar. Eins og øll onnur skuldu heildsølumaðurin tó hava loyvi at rokna sær eina hóskaði viðbót fyri dýrtíðina aftrat tí, ið hann vanliga plagdi at vinna uppá kg. í ella m undan kríggnum.

Um prisettránsingarráðið hevði haft hildið seg eftir lógini í hesum ferð og ikki givið grossistunum loyvi at rokna sær 10—12% uppá allar vørur, hvussu dýrar tær so vóru vordnar, vildu prísirnir ligið øðrvísi enn tilfelli er. Og aftur lægri vildu teir verið, um ikki

Matvørur

og áðrar húsarhaldsvørur hjá

Karl K. Mouritsen.

TH. 497. Tórshavn. TH. 497.